

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 42: «Καθώς η κατοχή γης έπαυε προοδευτικά να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού – ταξικού– κύρους, άνοιξαν οι δρόμοι για την αγροτική μεταρρύθμιση. Την κατάργηση δηλαδή των μεγάλων ιδιοκτησιών και την κατάτμηση των αξιοποιησίμων εδαφών σε μικρές παραγωγικές μονάδες, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στις νέες παραγωγικές και κοινωνικές συνθήκες.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 77: «Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος “πραιτωριανών” για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Πρόκειται για μία από τις δύο μεγάλες παρατάξεις που συγκροτήθηκε στην Εθνοσυνέλευση του 1862.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 248: «Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας, που είχε ιδρύσει το 1682 ο μεγάλος Τραπεζούντιος δάσκαλος του Γένους Σεβαστός Κυμινήτης και λειτούργησε παρά τις αντιξοότητες μέχρι το 1922, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπλαση των Ελληνοποντίων και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης.»

ΘΕΜΑ Α2

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Λάθος

δ. Λάθος

ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 219-220

«Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων έδωσε και στο Κρητικό Ζήτημα την οριστική λύση του. Με το άρθρο 4 της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη, την οποία παραχωρούσε στις Μ. Δυνάμεις της Ευρώπης. Με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας (14 Νοεμβρίου 1913) ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη, η οποία έτσι εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια ως οργανικό και αναπόσπαστο τμήμα της. Οι Μ. Δυνάμεις αποδέχθηκαν σιωπηρά τη λύση αυτή, δηλώνοντας απλώς ότι έλαβαν γνώση των ενεργειών της ελληνικής κυβέρνησης.

Ένα μήνα αργότερα, την 1η Δεκεμβρίου 1913, κηρύχθηκε και επίσημα η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, με την παρουσία του τότε βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου. Η ελληνική σημαία υψώθηκε στο ιστορικό φρούριο του Φιρκά και, στη θέση, όπου άλλοτε κυμάτιζε η τουρκική σημαία, στήθηκε μαρμάρινη επιγραφή, που έγραφε:

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

1669-1913

ΗΤΟΙ, 267 ΕΤΗ, 7 ΜΗΝΕΣ, 7 ΗΜΕΡΑΙ

ΕΤΗ ΑΓΩΝΙΑΣ»

ΘΕΜΑ Β2**σχολ. βιβλ. σελ. 165**

«Σε γενικές γραμμές υπήρχε διαφορά νοοτροπίας και ιδιοσυγκρασίας μεταξύ προσφύγων και γηγενών. Οι γηγενείς αναφέρονταν συχνά στο ήθος των προσφύγων (κυρίως των αστών), στη ροπή τους για διασκέδαση και την κοσμοπολίτικη συμπεριφορά αυτών και των γυναικών τους. Οι πρόσφυγες από τη μεριά τους μιλούσαν για το χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ντόπιων και πρόβαλλαν την ελληνικότητά τους, την οποία οι ντόπιοι συχνά αμφισβητούσαν.

Η διάσταση προσφύγων και γηγενών εκφράστηκε κυρίως:

- **Στην οικονομική ζωή.** Υπήρχε ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας, στην ιδιοκτησία της γης και σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες.
- **Στην πολιτική ζωή.** Πριν ακόμη από την παροχή στέγης και εργασίας, οι πρόσφυγες απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια και πολιτικά δικαιώματα. Εντάχθηκαν στο κόμμα του Βενιζέλου τόσο ως ψηφοφόροι όσο και ως πολιτευτές, βουλευτές και υπουργοί. Οι αντιβενιζελικοί και ο αντιβενιζελικός τύπος καλλιεργούσαν το μίσος εναντίον τους.
- **Στην κοινωνική ζωή.** Οι πρόσφυγες που κατοικούσαν στους συνοικισμούς ήταν απομονωμένοι, δεν είχαν συχνές επαφές με ντόπιους και προτιμούσαν να συνάπτουν γάμους μεταξύ τους. Δεν συνέβαινε το ίδιο με τους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν μέσα στις πόλεις ή τα χωριά. Ο χώρος εργασίας, το σχολείο, η εκκλησία και κυρίως η γειτονιά έδιναν ευκαιρίες επικοινωνίας με τους ντόπιους. Σιγά-σιγά άρχισαν να συνάπτονται μικτοί γάμοι, που με την πάροδο του χρόνου γίνονταν όλο και περισσότεροι.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1****α. σχολ. βιβλ. σελ. 27-28 (5. Η δημιουργία τραπεζικού συστήματος)**

Το μεγάλο βήμα για την ίδρυση τραπεζικού ιδρύματος έγινε το 1841, και συγκεκριμένα στις 30 Μαρτίου, με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας στην Αθήνα με βασιλικό διάταγμα. Τα κεφάλαια για την ίδρυσή της προήλθαν κυρίως από το εξωτερικό, ενώ έντονη ήταν η παρουσία κρατικών παραγόντων στις ιδρυτικές διαδικασίες. Συγκεκριμένα, το αρχικό της κεφάλαιο ήταν πέντε εκατομμύρια δραχμές το οποίο θα το διέθετε σε πέντε χιλιάδες μετοχές των χιλίων δραχμών (κείμενο Α').

Οι κύριοι μέτοχοι της Τράπεζας ήταν ο κεφαλαιούχος Εϋνάρδος, το ελληνικό κράτος (20% του αρχικού κεφαλαίου) το οποίο υποχρεωτικά θα αγόραζε τουλάχιστον χίλιες μετοχές, όπως αναφέρεται στο κείμενο Α', Έλληνες έμποροι και επιχειρηματίες της διασποράς, ξένες προσωπικότητες από το χώρο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής. Τελικά, όπως επισημαίνει το κείμενο Α', το αρχικό κεφάλαιο έφτασε σχεδόν το 1,5 εκατομμύριο δραχμές, ενώ οι 1.500 μετοχές της αγοράστηκαν τελικά από το κράτος (600), από τον τραπεζιτικό οίκο του Εϋνάρδου (300), από τους αδελφούς Ζωσιμάδες (250), από το βασιλιά Λουδοβίκο Β' (200) και τον Κ. Βράνη (150).

Θεμελιωτής της και πρώτος διοικητής υπήρξε ο Γεώργιος Σταύρου. Η τράπεζα θα διοικούταν από επιτροπή προερχόμενη από τη γενική συνέλευση μετόχων, ενώ οι επιχειρήσεις της θα ελέγχονταν από βασιλικό επίτροπο (κείμενο Α').

Στις επόμενες διευρύνσεις του κεφαλαίου της Τράπεζας άρχισαν να μετέχουν κεφαλαιούχοι, έμποροι κυρίως, του ελληνικού χώρου (Σκουζές, Ράλλης κ.λπ.). Η δραστηριότητά της στα πρώτα στάδια ήταν μάλλον χωρίς σαφή προσανατολισμό, καθώς οι συνθήκες που επικρατούσαν στην ελληνική οικονομία δεν ήταν δυνατόν να αλλάξουν με ταχείς ρυθμούς. Το μεγάλο της πλεονέκτημα και ταυτόχρονα η κύρια πηγή εσόδων

της ήταν το εκδοτικό δικαίωμα, η δυνατότητα της να εκδίδει τραπεζογραμμάτια, χαρτονομίσματα δηλαδή, για λογαριασμό του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο μάλιστα ενίσχυε ή και επέβαλλε την κυκλοφορία τους. Επ' αυτού το κείμενο Α' προσθέτει ότι τα τραπεζογραμμάτια που θα εξέδιδε η τράπεζα δεν θα έπρεπε να ξεπερνούν τα 2/5 της αξίας του κεφαλαίου της, ενώ αντίθετα τα 4/5 των κεφαλαίων της θα χρησιμοποιούνταν ως δάνεια υποθηκών ή καταθέσεων χρυσού ή αργύρου με τόκο ως 10%.

β. σχολ. βιβλ. σελ. 53 (8. Η Τράπεζα της Ελλάδος)

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, ο Γρηγόριος Δαφνής στο κείμενο Β' επισημαίνει πως η ΚτΕ θεώρησε απαραίτητη μία τραπεζική μεταρρύθμιση με σκοπό το κεντρικό εκδοτικό ίδρυμα της χώρας να περιορίζεται σε δάνεια βραχείας προθεσμίας και γενικότερα να ρυθμιστούν οι σχέσεις κράτους και εκδοτικής τράπεζας. Για τον λόγο αυτό αποφασίστηκε η διάσπαση της Εθνικής Τράπεζας και η ίδρυση νέας με σκοπό την έκδοση χαρτονομίσματος, υπό την ονομασία Τράπεζα της Ελλάδος. Σε αυτή θα μεταβιβάζονταν κάποια στοιχεία από το ενεργητικό και το παθητικό της Εθνικής Τράπεζας, με κυριότερο το σύνολο του ποσού των χαρτονομισμάτων που βρίσκονταν ήδη σε κυκλοφορία, αλλά και το αντίκρισμα της κυκλοφορίας των χαρτονομισμάτων, δηλαδή δάνεια της Εθνικής Τράπεζας προς το κράτος και ειδικοί λογαριασμοί των βάσει ειδικών νόμων εκδοθέντων τραπεζογραμμάτων.

Το κείμενο Β' σημειώνει επίσης πως υπήρξαν έντονες αντιδράσεις από την Εθνική Τράπεζα, ειδικά στη μεταβίβαση του χρυσού που λειτουργούσε ως αντίκρισμα ή κάλυμμα των χαρτονομισμάτων. Ο ισχυρισμός ήταν πως αποτελούσε δικό της έσοδο και δεν προερχόταν από την ανανέωση του εκδοτικού δικαιώματος θα το μεταβίβαζε δε μόνο εάν αποζημιωνόταν σε δραχμές. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.

ΘΕΜΑ Δ1**σχολ. βιβλ. σελ. 71-73 (1. Το σύνταγμα του 1844)**

α. οι τρεις ηγέτες των ξενικών κομμάτων διηύθυναν τις εργασίες της Εθνοσυνέλευσης κατά το 1843-1844. Οι ηγέτες αυτοί κατόρθωσαν να αποφύγουν τις ακραίες θέσεις, να επιβληθούν στις ριζοσπαστικές ομάδες των κομμάτων τους και να πάρουν από κοινού αποφάσεις για τις συνταγματικές ρυθμίσεις. Οι κομματικές παρατάξεις συμφώνησαν στην ανάγκη να κατοχυρωθούν συνταγματικά ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα: η ισότητα απέναντι στο νόμο, η απαγόρευση της δουλείας και των βασανιστηρίων, το απαραβίαστο του οικογενειακού ασύλου, η ελευθερία γνώμης και τύπου, η προστασία της ιδιοκτησίας, η δωρεάν εκπαίδευση, το απόρρητο της αλληλογραφίας, όπως επιβεβαιώνει και το κείμενο Γ'. Όλοι οι αντιπρόσωποι συνειδητοποίησαν ότι υπήρχαν αξίες και δικαιώματα που έπρεπε να προστατευτούν από την αυθαιρεσία της κρατικής εξουσίας. Μια αδυναμία ήταν το ότι δεν κατοχυρώθηκε συνταγματικά το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταίριζεσθαι, πράγμα που μπορούσε να φέρει εμπόδια στη συγκρότηση κομματικών μηχανισμών.

Στο σύνταγμα καθορίστηκαν και οι βασιλικές εξουσίες. Μεταξύ των σπουδαιότερων ήταν η συμμετοχή του βασιλιά στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας, η οποία γινόταν από κοινού με τη Βουλή και τη Γερουσία (κείμενο Β'), και η αρχηγία του κράτους και του στρατού. Συγκεκριμένα, ο Αντώνης Κλάψης στο κείμενο Γ' σχολιάζει πως το Σύνταγμα του 1844 αναγνωρίζει την πρωτοκαθεδρία του βασιλιά, ο οποίος έχει δικαίωμα να διορίζει και να απολύει υπουργούς και δημοσίους υπαλλήλους (το οποίο επιβεβαιώνει και το κείμενο Β'), να διοικεί τον στρατό, να συνομολογεί διεθνείς συνθήκες. Παράλληλα, σύμφωνα με το κείμενο Β' η

εκτελεστική εξουσία ανήκε στον βασιλιά και ασκούσαν από τους υπουργούς, οι οποίοι ήταν υπεύθυνοι για τις πράξεις τους. Όμως, καμία πράξη του δεν είχε ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού. Μάλιστα, σύμφωνα με το κείμενο Β', αν και προβλεπόταν ο έλεγχος της εκτελεστικής εξουσίας από τη νομοθετική, η νομοθετική πρωτοβουλία και το δικαίωμα της κύρωσης των νόμων ανήκε στον βασιλιά. Επιπλέον, οι γερουσιαστές θα διορίζονταν, αλλά και θα απολύονταν, σύμφωνα με το κείμενο Β', από τον βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια, όπως επιβεβαιώνουν και τα κείμενα Β' και Γ'.

β. Με άλλες διατάξεις στο σύνταγμα κατοχυρωνόταν, με ελάχιστους περιορισμούς, το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας για τους άνδρες, ρύθμιση που αποτελούσε παγκοσμία πρωτοπορία. Σύμφωνα με το κείμενο Α', ο εκλογικός νόμος της 18ης Μαρτίου 1844 κατοχυρώνει το δικαίωμα του εκλέγειν σε όλον τον ελληνικό ανδρικό πληθυσμό που έχει γεννηθεί εντός της Ελλάδας και έχει συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του, με τον περιορισμό να διαθέτουν ιδιοκτησία εντός της Ελλάδας. Όμως η ιδιοκτησία αυτή δεν αφορούσε μόνο την ακίνητη αλλά και την κινητή περιουσία, όπως διευκρινίστηκε σε σχετική συζήτηση, αρκεί να απέφερε χρήματα και να φορολογούταν. Δικαίωμα ψήφου είχαν όμως και όσοι δεν είχαν περιουσία αρκεί να ασκούσαν κάποιο επάγγελμα ή επιτήδευμα.

Το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας δημιούργησε νέους όρους για την πολιτική και κομματική δράση, καθώς ανοίχτηκε ευρύ πεδίο για τη συμμετοχή πολιτών και κομμάτων στο δημόσιο βίο και διευκολύνθηκε η διεκδίκηση συμφερόντων. Όπως σχολιάζει ο Αλιβιζάτος στο κείμενο Α', η συχνή προκήρυξη εκλογών διέθετε μια δυναμική που θα δημιουργούσε μία αυθεντικά δημοκρατική παράδοση.

Ίσως οι φιλελεύθερες πολιτικές διαδικασίες και η λειτουργία κομμάτων να ήταν προϊόν μιας μικρής πολιτικής ηγετικής ομάδας, να μην ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και να αναπτύχθηκαν κατά μίμηση δυτικών προτύπων, τα οποία στην εφαρμογή τους παραμορφώθηκαν λόγω του μικρού βαθμού ανάπτυξης της ελληνικής κοινωνίας. Όμως, ανεξάρτητα από τις επιδράσεις δυτικών προτύπων, ο κοινοβουλευτισμός στην Ελλάδα ρίζωσε και ακολούθησε τους δικούς του δρόμους, για να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες, τα προβλήματα και τα αιτήματα της ελληνικής κοινωνίας. Εξάλλου, για την πολιτική ενεργοποίηση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού και για τη σταδιακή συγκρότηση ενός κράτους δικαίου, δεν θα αρκούσε μια διαδικασία μίμησης. Τα κόμματα αποτελούσαν αναγκαιότητα της εποχής και ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των ανθρώπων που τα συγκρότησαν. Πάντως, τα κόμματα αυτής της περιόδου δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με σημερινούς όρους (αριστερά-δεξιά, προοδευτικά-συντηρητικά).

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ»

www.floropoulos.gr